

סוף זמן קר"ש

עש"ק קרח

8:36

עש"ק חק"ב 8:38

מאן דלא קרי קר"ש בעגותיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק קפ"ז)

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הנה"ק שליט"א

ב"ה

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת קרח

מו"ס חגיגה כג: עד כז.

פרשת חק"ב

מו"ס חגיגה כה: עד הסיוס

אסולו אילני סרק (פסוטי עם אב קובע
ענין לטווח) עתידין ליתן פירות (וכו)
לפירות טובות ביום תלמודי חכמים
מדיבוי רבסי שליט"א שמר"ג תשס"ט

ד' תמוז תשס"ט

קרח

שנה י"א גליון ל"ב (תס"ט)

אוצר הגנוז

מסירת נפש בעד כלל ישראל

כתב לי ידב"פ, הרב הגדול איש האשכולות, בנש"ק, מו"ה אברהם איטינגא סג"ל שיחי' מדוקלא: שמעתי, כי בעת אשר מחלת החלי-רע פרשה מוטות כנפיה על פני מרחבי תבל ר"ל, אמר: כתיב (במדבר יז, ג): "ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה", היינו בין שאני אחיה מן המתים בחולי זה, ובין שאני אחיה מן החיים, אצטאמן בכל עוז להיות "ותעצר המגפה". וכן היה, שנחלה בחולי זה, ונתבקש לישיבה של מעלה, והמגפה נעצרה, זי"ע.

עשר עשרות מערכת הרה"ק ר' משה גבייב מסאודאן זי"ע

עולם קטן

פעם אחת בא לפני הרה"ק החוזה מלובלין איש משוגע שנסע אליו אודות תליו, וציוה עליו ללמוד המשנה דעקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה וכו' (אבות פ"ג מ"א). והיה שם הרה"ק **רבי דוד מלעלוב,** ושאלו ענין זה. ואמר לו: שכל הרפואות הם סמים המעוררים לחימום או לצנן, כפי מה שצריך האדם, ואחרי שהאדם הוא עולם קטן ויש בו כל הדברים וכל העשבים, למה לא יתרפא מעצמו לערב כל הכוחות, אלא שמממת גאותו שאינו יכול להשפיל את עצמו למצוא דבר קטן בדקות כל כך. וממשהו זו יכעב, וימצא רפואתו. וכן היה. אבל הרופאים אינם יודעים כלל.

עשר אורות

באמת לא היו

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם. הנה מה שאמר קרואי מועד אינו מובן, וי"ל דהנה בזוה"ק מכנה התלמיד חכם והצדיק בשם שבת, והטעם י"ל ע"ד אמרם ז"ל (תולין ק"א): שהמועדים קדושתם תלויה בב"ד אבל שבת קדושתו קביעה וקיימא מצד עצמו ואין צריך שב"ד יקדשוהו, ולכך הצדיק האמתי שהוא צדיק מצד עצמו ואין קדושתו תלויה ביד אחרים שיעידו עליו שהוא צדיק זה הוא נקרא שבת כמו דשבת קדושתו קביעה וקיימא מצד עצמו כן הצדיק, אבל מי שאינו צדיק באמת רק שיש אנשים שטועים ומחזיקים אותו לצדיק זה דומה לרי"ט ומועדים שקדושתם תלויה ביד אחרים. וזה שאמר הכ' כאן דהאנשים הללו לא היו באמת צדיקים שהרי חלקו על משה ואהרן רק שבעיני העולם היו מחזיקים לצדיקים ע"כ אומר הכותב נשיאי עדה קרואי מועד שהם נקראו רק בשם "מועדי" שקדושתם תלויה ביד אחרים שהב"ד מקדשין אותם, אנשי שם שהיה להם שם טוב שהמה צדיקים אבל באמת לא היו צדיקים כי חלקו על משה ואל אהרן וא"ש ונכון.

אמרי שפר

הקרוב מכפר, ק"ו דליתנהו בתשובה. והיינו דתרגמה במדרש אל תפן אל מנחתם על הקרבנות וגם על התשובה.

מחלוקת שאינו לשם שמים

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, ופירשי' ולא הזכיר יעקב שבקש יעקב רחמים על עצמו שלא זכר שמו על מחלוקתם שנאמר ונקהלם אל תחד כבודי, ונראה לפרש עפ"י"מ שכתב אדמירר איש אלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל בספרו נועם אלימלך לפרש המשנה איהו מחלוקת שהיא לשם שמים זה מחלוקת שמאי והלל ושאניה לשם שמים זה מחלוקת קרח וכל עדרו ולכאורה היה לי לומר ושאניה לשם שמים זה מחלוקת קרח ומשה ואהרן, ומפרש הוא ז"ל שקרח היה **חולק עם עדרו, שהם בעצמם ג"כ היו שונאים זה את זה וכל אחד רצה להיות ראש, רק מפני שרצו לחלוק על משה רבינו ואהרן עשו שלום לפי שעה, וזהו מחלוקת קרח וכל עדרו שבין קרח ועדרו הי' גם כן מחלוקת, ע"ש בספרו הקדוש. ובאמת אילו הי' לקרח ועדרו מקצת אמת במחלוקתם הי' להם קיום לזמן יתיר, וזה שיעקב ראה ברוה"ק והתפלל שלא זכר שמו של יעקב במחלוקתם כידוע שמדת יעקב אבינו ע"ה היתה מדת האמת ואלו הי' נוכר שמו של יעקב אבינו ע"ה היתה חיוק חללה למחלוקת וזה שפירשי' ולא נאמר בן יעקב לפי שיעקב ביקש רחמים על עצמו דייקא שלא זכר שמו במחלוקתו של קרח כדי שלא יהי' שום תעורבות אמת כלל וממילא התבטל המחלוקת תיכף ומיד.**

מאור ומש

למה החריש ער כה

ברשי"י מה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן אוזיאל וכו'. ויש לשאול מפני מה החריש ער כה ועכשיו נתעורר על נשיאת אליצפן. שכבר נתמנה באחד לחדש הראשון: ונראה ליישב על פי מ"ש הזוהר בסדר שלח לך ח"ל כולם אנשים כולוהו זכאין הוו רישי דישאל הוו אבל אינון דברין לגרמיהו עיטא בישא אמאי נטלי עיטא בישא דא אלא אמרי אי ייעלון ישראל לארעא נתעבר אנו מלמהו רישי וימני משה רישין אחרונן דהא אנו זכינן במדברא למיהו רישין אבל בארעא לא נוכי כו' עכ"ל: העולה מזה דאיתון שהיו ראשים במדבר אם היו באים לארץ היו מעבירין אותם וממנים אחרים: והשתא אתי שפיר דבשעה שנתמנה אליצפן לנשיא לא נתקנא בו קרח אעפ"י שהיה גדול ממנו לפי דעתו כי אמר לא תמשך נשיאותו של אליצפן אלא כל ימי היותם במדבר ומהרה יסעו משם ויירשו את הארץ אז יעבור אליצפן מנשיאותו ותחזור העטרה אליו כי הוא הגדול שבכולם. ולמה יתקנא בנשיאות אליצפן שהיא אינה אלא לשעה והוא לגדולה מזה מתוקן: אבל עכשיו שנגזרה גזירת המלך ית' לעכבם במדבר ארבעים שנה ומי יודע אם לעת בואם לארץ יגיע לנשיאות ובראותו תוחלתו נכובה. או עבר עליו רוח קנאה בגלל נשיאות אליצפן ובקש לעקר את הכל כדפירשי' בני"ל נכון.

בין אריאל

הגליון הזה נתגרב לע"נ מרת מרים ב"ר שמואל יעקב קאפל ע"ה נפטרה ה' תמוז תשס"א

הגליון הזה נתגרב ע"י הרבני החשוב מו"ה אהרן משה שלאנער הי"ו לרגל שמחת נישואי בתו ח"י

מעשה פלא סיפר הרה"ח ר' חיים דים ע"ה מחסידי הרה"ק האמרי נועם זצ"ל מדזשיקוב, והי נקרא ר' חיים ספאדיק, כי הי' סוחר והי' לבוש בספאדיק. מקום מגוריו היה בעיר קארטשין, ובתחילה הי' מלמד.

פעם אחת נסע על ראש השנה לדזשיקוב אל הרה"ק האמרי נועם זצ"ל, והיות שהיה מלמד והי' לו כ"י או י"ב תלמידים, ומזה היה לו על לחם והערינג והי' ירא שאם לא יחזור לביתו תיכף אחר ראש השנה יקח מלמד אחד חלק מתלמידיו, על כן רצה לחזור לביתו תיכף אחר ראש השנה. והנה ר' חיים הנ"ל הגיע לדזשיקוב בעגלה עם עוד י"ג אנשים בערך, כדי שכל אחד מהם לא יצטרך לשלם הרבה, וקודם שחזרו לביתם הלכו להפרד מהרה"ק בצום גדלי' בשחרית. ר' חיים היה מהאחרונים בין השלושים אנשים בערך שנפרדו מהרה"ק. הרה"ק נפרד מכל אחד לשלום, וכשהגיע תורו של ר' חיים אמר, מוכרח אנכי להנפש, אין לי כח. האנשים שהוצרכו לנסוע עמו לעירם ריחמו עליו שלא יצטרך לנסוע לבדו, על כן הסכימו להמתין עד אחר הצהריים, כשיפרד הרה"ק מהחסידים עוד הפעם.

אחר הצהריים הלכו עוד אנשים להפרד מהאמרי נועם, ור' חיים בתוכם. הרה"ק נפרד מכל אחד, אבל כשהגיע לר' חיים אמר, וואס דרייט ער מיר אין קאפ, איך האב נישט קיין כח, ולא נפרד מימנו, אבל הוא עדיין לא חשב שכוונת הרה"ק עליו, רק חשב שישע אחר יום הכיפורים, וזה שחושש שמלמד אחר יקח ממנו תלמידים, מה ששייך לו יהיה לו והוא בוטח בה'. האנשים שבאו עמו חזרו לעירם והוא נשאר בדזשיקוב על יום כיפור.

במוצאי יום כיפור הלך עוד הפעם להפרד מהרה"ק האמרי נועם, אמר הרה"ק, הלא אמרתי שאין לי כח, יש לנו בקבלה מאבינו ומזקיננו, אם נמצאים [אצל הרב(ל) ביום הכיפורים, נשארים גם על סוכות [אז מאיז אויף יום כיפור, איז מען אויף סוכות אויך]. אז הבין כבר שהרה"ק מתכוון אליו, ויותר לא חשב כלום, ונשאר שם אל חג הסוכות. אחר חג הסוכות כבר היה קר בפולין, והחלונות היו סגורים (פארמאכט). פעם אחת נכנסה בתו של האמרי נועם (הרבנית מזשאבנא) וראתה שאביה הרה"ק כותב סכומים בידו הק'. על החלון, מאה וחמשים אלף, מאה אלף, שבעים אלף, חמשים אלף. כשראתה זאת, אמרה לר' חיים, שמע בקולי, השאר כאן בחדר של אבי, ונתנה לו ספר עם כלי מלא מים ועם מפה (לנגה) את ידיו הק', ואמרה לו, כשיתעורר אבי משנית הצהרים תשמח אותו, לא תפסיד. כן עשה ר' חיים ושימש להרה"ק.

אחר כך שאל הרה"ק את ר' חיים, מ'קען ד'ך געטרויען מיט אכציג טויזנט? ענה ר' חיים, מדוע לו? אמר לו הרה"ק, ער רעדט ווי א ברייטער פארשוין, פארוואס נישט, ואחר כך אמר, פארוואס נישט?! ווייל ס'שטייט אין פסוק וישמן ישורן ויבעט, וועסט משוגע ווערן מיט אזוי פיל געלט. אחר כך אמר, מ'קען ד'ך נישט טרויען מיט זעכציג טויזנט. והוסיף ואמר, מה אעשה, יהי' חמשים אלף. אחר כך צעק ואמר, מיט פוצציג טויזנט קען איך ד'ך אויך נישט טרויען.

כשראה ר' חיים שהוא עת רצון, אמר, ניין און פערציג טויזנט. אמר לו הרה"ק, וועסט זיין א וואוילער יוד. וועסט זיין אן ערליכער יוד? זאל זיין ניין און פערציג טויזנט. קודם שנסע ר' חיים לבית ונפרד מהרה"ק האמרי נועם, אמר לו הרה"ק, מלומדות אינו בעבורך, תניח זאת לאיש אחר, תסחור

היקולא דזדיקיא

הגה"ק בעל אמרי נועם זצ"ל
ח' תמוז שנת תרל"ז לפ"ק

בשומשמין ותצלח [זאלסט האנדלען מיט מאָן און וועסט מצליח זיין].

בגליל שלו צמחו שומשמין. כשחזר ר' חיים לביתו, לוח מעות מאחרים וקנה חמישים שקים שומשמין והכניסם לבית ולא הצליח כלום. שלח מכתב להרה"ק שקנה חמישים שקים ואינו מצליח, שלח לו הרה"ק טעלעגראם, למען השם, תקנה עשרה, חמש עשרה עגלות [וואגאנען] עם שומשמין ותכניסם לאוצרות, כמה שתוכל למלא, תקנה. כשהראה ר' חיים את הטעלעגראם לאנשי עירו, אמרו לו שיתנו לו מעות, זה אמר שרוצה להיות שותף על המש פראצענט, וזה רצה להיות שותף על שלש פראצענט. ר' חיים קנה חמש עשרה עגלות [וואגאנען] שומשמין והכניסם באוצר, והמחיר התחיל להתייקר. כשהגיעו ימי חנוכה שלח מכתב להרה"ק שרוצה למכור את השומשמין, שלח לו הרה"ק טעלעגראם, למען השם לא למכור, ולא מכרם. אחר ששה שבועות שלח עוד הפעם מכתב להרה"ק שרוצה למכור, והרה"ק ענה לו עוד הפעם, למען השם לא למכור.

כשהגיע יום פורים, שלח לו הרה"ק טעלעגראם, עכשיו למכור. הוא מכרם והרויח שלש-ארבע פעמים מן המחיר ששילם עבורם, וסילק כל חובותיו, ונתן להשותפים חלק הפראצענט שלהם, וקנה עם המעות הנשארים בדים [לייווענט], ועיבד מזה סוחרה, כתנות וסדינים [העמעדער, לייליכער], ומזה הרויח הרבה והשיא את בניו ובנותיו. מדי שנים או שלש שנים עשה חשבון מנכסיו כמה שוים, ובכל פעם נמצא שיש לו ארבעים ותשע אלף, עד שאמר שאינו צריך לסחור, דממילא לא יהיה לו פחות מתשע וארבעים אלף (כמו שאמר לו הרה"ק שיכול להאמינו על סכום זה. [שיח זקנים])

עם מחותנו מרן הדברי חיים זי"ע

כידוע הי' חלוקי דעות בין הרה"ק מצאנו זי"ע והרה"ק בעל האמרי נועם בענין אם יש חזקה בארענדאר. בעת ההיא השיא האמרי נועם את בנו הרה"צ רבי אהרן מבייטש עם בת רבינו, והאמרי נועם לא נסע להחתונה בגלל המחלוקת. ואמר לבנו החתן: גזורני על'ך בגזירת כיבוד אב שלמחרת חתונתך תלך לחותנתך ותגיד לו בשמי שאינו חולק עליו רק שיברר לי איפוא כתוב שאסור הדבר. (בלשונו: איך קריג נישט אויף אים נאר זאל ער מיר זאגן וואו עס שטייט אז עס איז אסור). ואף על פי שהי' קשה לרבי אהרן לעשות כן, ובפרט שהיה אז בגיל י"ד שנה בלבד, הלך מכח גזירת כיבוד אב ומסר את הדברים. השיב לו הרה"ק בעל דברי חיים: אנכי התורה, ובי כתוב דבר זה (בלשונו: יעָך בין די תורה, און אין מיר שטייט עס).

הרבנית של האמרי נועם שאלה בלעלה: היתכן שאבי החתן לא יסע לחתונת בנו. השיב לה: כששני מחותנים שאינם נוחים זה לזה נפגשים ויש ביניהם פירוד לבבות עלול אחד להסתלק והשני לָלוּת, ושלא

האמרי נועם איש אחד מדזיקוב במקומו להחתונה. הד"ח הלך לקבל פניו, כי חשב שהאמרי נועם בא. בעת ההיא כבר כבדו עיניו מזוקן, ומישש את ידי האיש בנתנו לו שלום] ונצטער כשהרגיש שאין זה מחותנו. ענה הד"ח ואמר: ואם נוטרין הברית, לא באים (בלשונו: כיון שהאמרי נועם היה נוטר הברית, יכול היה להרהיב עוז ולמנוע מנסוע, דאם לא כן היה מפחד מהקפדת רבינו). אחר הסתלקות אמר פעם האמרי נועם שהדברי חיים קרא אותו לד'ן תורה בבית דין של מעלה. (האמרי נועם נסתלק שנתיים אחר הד"ח).

עיין בשו"ת דברי חיים ח"ב סימן ל"ה ורואי להעתיק כמה קטעים מהתשובה הלו הנוגע לעניינינו: למחוי' הרב הה"ג החר"ף המפורסם בש"ק שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה מאיר הורוויץ נ"י האבד"ק דזיקוב ע"י. בנו החר"ף הוא חתן בתי תחי' [ה"ה] הגה"ק רבי נפתלי חיים הורוויץ בנו של האמרי נועם וחתן הגה"צ רבי משה אונגאר] הגיד לי אשר בקהלתכם החליטו שבאורנדי של עיר לא שייך חזקה ומותר לכל לשוברו, ואני לא כן קבלתי מגאונים שהי' לפנינו ובפירוש אמר לי הרב הגאון דק' וישניצא [האדב"ע] וכי אבל אם יש לאיזה אדם חזקה באוראנדי בעיר, וכמעט שלא ישכרו אחר אם יהודים לא יערערו בדבר, וגם היושב בה מקודם עשה חובות ושאר ענינים, כי לא יעלה על לב האדם שיקחנו ממנו, ובדאי ישבור כחרס אם יקחו ממנו האוראנדי כאשר עיני כל רואות, בודאי התקנה קבוע וקיימא שאסור להשיג גבול הראשון, וכי.

וידעתי מעשה אשר מחותני הגאון דק' וישניצא החרים לאחד שהשיג גבול באוראנדי של עיר וענשו במיתה משונה ל"ע, וכן היה גם לאחר שהי' נקרא בשמו פרץ, ורף אותו בחרם על כזה וכי. את כ"ז רציתי לכתוב לכ"ת תיכף בשמעי זאת מבנו הרב החר"ף נ"י, רק הייתי מוטרד מאוד כידוע לכבודו הר', ועתה לעת הפנאי אמרתי להודיעו מה שקבלתי מרבתי, ומע"כ בחכמתו יעשה כאשר ישר בעיניו. שוב להרב הנ"ל. מכתבו הגיעני ואם לא נראה בעיני להקל כדברי מעכ"ת, אמרתי מה לי לכ"ה הלא איש כמותו רשות בידו לפסוק כראות עיניו, אך עתה עלה בלבבי פן יקראו עון בהמנעי מהודיע כי פן ידמה שגם אנכי מסכים לדבריו ולכן אני מודיע לו שלא אוכל לקבל כזה... אך מעכ"ת יעשה כרצונו... (וע"ע שם סי' ל"ו, מ"ט, השמטה סי' ל"ז).

מתולדותיו

הגה"ק רבי מאיר הורוויץ מדזיקוב נולד בשנת תקע"ט לאביו הגה"ק רבי אלעזר מדזיקוב בנו של הגה"ק רבי נפתלי מראפשיץ, למד אצל אביו ואצל דודו הגה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ. נדע על שם ספריו "אמרי נועם" עה"ת, מועדים, שו"ת. נסתלק ביום ח' תמוז תרל"ז ומנו"כ בדזיקוב.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

על הטוב יזכר
ידידנו הרבני החשוב המפואר
מו"ה אליעזר ווייס הי"ו
ס. ראה"ק דקהלתנו הק' בקרית יואל
לרגל שמחת נשואי בתו למזל טוב

רבי נהוראי אומר, הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבוא אחריו, שהכריך יקימוה בידך, ואל בניתך אל תשען.

ונראה בהקדם מה דאיתא בזה"ק (ויחי דף רמב). אמאי אקדים בכרכאן זבולן ליששכר תדיר, והא יששכר אשתדלותא באורייתא ואורייתא אקדים בכל אתר, אלא זבולן זכה על דאפיך פתא פומיה ויהיב לפומיה דיששכר, בגין כך אקדים ליה בכרכאן, עכ"ד. ומבואר מזה המחזיק תורה יש לו מעלה יתירה על הלומד תורה ומקדם אליו לברכה מפני שהוא הגורם לתורתו. אולם שנינו במס' ברכות (דף לד:) אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים לא נתבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים וזולתין. הרי מבואר מזה להיפך דמעלת תלמיד חכם גדולה על בחינת המחזיק, וצריך ביאור להשוותם.

וביאר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' ויחי עמוד תקכח) דאלו ואלו דברי אלהים חיים, כי מבואר בפוסקים דבמצות תלמוד תורה יש בו שני מצות, חלק הלימוד שנצטוונו להשתדל בלימודה תמיד, ועוד נצטוונו להתאמץ להשלים את נפשנו בידיעת התורה והשגתה. ומעתה י"ל דבהשגת השכר של מצות תלמוד תורה המחזיק והתלמיד חכם שוין הן בבחינתן ושותפין ניהו, ואפשר שעוד יגדל המחזיק בשכרו מהתלמיד חכם עצמו, כי גדול המעשה יותר מן העושה (בבא בתרא ט), ולולא המחזיק תורה זבולון לא היה יכול התלמיד חכם לעסוק בתורה, ועל כן שכר זה השיגו גם הנביאים, אבל שלימות הנפש שיוכה אליה התלמיד חכם, לזה אין גבול וקצבה מה שאפשר לו להשיג בבחינת הדעת, ועד כמה הוא יכול לבוא לידי הכרה ביראת ואהבת ודביקות בוראו יתברך על ידי התורה הקדושה, ובוה מעלת תלמיד חכם יתירה על מעלת המחזיק, כי אף שהמחזיק יש לו שכר וחלק בכל אלה המעשים שיוכה התלמיד חכם, מכל מקום לחלק הידיעה והכרה אמיתית שיוכה התלמיד חכם, אי אפשר שיוכה לה המחזיק, עכ"ד.

ויש להוסיף ולבאר עוד חילוק שיש בין הלומד תורה והמחזיק תורה, ונקדים מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה. והקושיא מפורסמת דאם יום המיתה הוא הבחינה המעולה למה לא יזכיר לו מיד יום המיתה. וביאר א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (פ' חיי שרה), כי לפעמים היצר הרע בא במרמה ומרמה פנים לאדם כאילו עושים מצוות, ועל זה לא יועילנו הזכרת יום המיתה ואדרבה, אבל אם יעסוק בתורה ימלט ממנו גם מתחבולות כאלו, כי זאת התורה מורה לנו את הדרך אשר נלך ואת המעשה אשר נעשה, שנודע היטב איזהו היא מצוה והיפוכו, וגם שהתורה בעצמותה מרגשת עצת היצר ומשמרת את האדם שלא יבוא לידי מכשול, עכ"ד. (וכן כתב בדברי יואל פ' שלח עמוד שעה). ולפי זה המחזיק תורה יצטרך להתגבר נגד יצר הרע על ידי הזכרת יום המיתה, וכבר נתבאר שאין זה דרך המובחרת, כי מה יעשה אם יבא היצר"ר ויטעה אותו בעבירה לומר עליו שהוא מצוה, מה שאין כן התלמיד חכם יש לו כח התורה אשר בוה יוכל להתגבר נגד היצר"ר בכל עת ובכל זמן, כי התורה יאיר עיניו לדעת הדרך ילך בה.

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרקי אבות שב"ק שלח תשס"ט לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וזה ביאור המשנה הוי גולה למקום תורה, ואל תאמר שהיא תבא אחריו, לומר שיצא ידי חובתו במה שחבריו יקימוה בידך, כלומר שעל ידי שיחזיק את התלמיד חכם אז יחשב כאילו גם הוא למד תורה, כי ואל בניתך אל תשען, דאף שיש לו חלק בלימוד מכל מקום זה לא יועיל שיוכל להשען על בינתו להבחין בין מצוה לעבירה, ולזה צריך שבעצמו יעסוק בתורה, ובודאי גם מהחזקת התורה אל תנח ידך, ואז יזכה הן לשכר המצוה של תלמיד חכם, וגם יהיה לו המעלה שיוכה להבחין בדרכי היצה"ר.

הוי גולה למקום תורה.

יתבאר על פי מה שכתב באור החיים הקדוש (פ' ראה) על הכתוב שמור ושמעת את כל הדברים האלה, וקשה למה הקדים שמירה לשמיעה, אכן יודע (זוה"ק רע"מ נשא קג.) כי מי שהוא בעל עבירות שערי דעת התורה ננעלים בפניו, כי שערי פתחי ההנהגה בדברי התורה הם הקושיא שיעמדו בפני האדם, והם סוד הקליפות המתהווים מעבירות האדם, וזה שאמר הכתוב שמור ושמעת, פירוש אם אתה רוצה שתעמוד על אמיתת התורה להבין אמריה, שמור המצוות לבל תעבור עליהם, ובוה ושמעת את כל הדברים האלה, עכ"ד.

ובזה כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (פ' שופטים) לפרש מאמר הגמרא (שבת נו.) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, שנאמר (שמואל א יח יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו, אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו. וקשה דהא במס' סנהדרין (דף צג:) דרשינן מהאי קרא וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום. אך לפי האמור שפיר שמעינן מינה תרתי, כי בוה אשר ישמור האדם עצמו מחטא יעמוד על אמיתות התורה, וזה שאמרו בגמרא וה' עמו שלא בא חטא לידו, ואם כן ממילא משמע דהלכה כמותו בכל מקום, דהא מי שאינו בעל עבירה ממילא שערי דעת התורה פתוחים לפניו, ואם כן הא דרשינן שאין חטא בא לידו עם מה שאמרו שהלכה כמותו חד היא, ושפיר משמע תרווייהו מהא דכתיב וה' עמו, עכ"ד.

וע"פ זה יתבאר מה שהזכיר התנא הוי גולה למקום תורה, כלומר שכדי לזכות לכתרה של תורה צריך לילך בגלות, כי אמרו חז"ל (מגילה כט.) כל מקום שגלו ישראל שכינה עמך, ואם כן אם יגלה ממקומו יהיה שכינה עמו ולא יבא לידי חטא, ועל ידי זה יזכה לעמוד על אמיתת התורה.

ואל בניתך אל תשען.

יתבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' ויצא) על אמרם ז"ל (קידושין לא.) גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. דהנה בכל מצות יש כוונת ידועים ליחיד סגולה ואשר לא נודעו רק לרשב"י

וחבריו יותר מזה אשר לא נודעו לשום נבוא רק המצווה ית"ש יודע מקומה. ואם כן העושה כאשר צוה השי"ת אם כן הוא מתקן בשורשה אף מה שנעלם מכל נבוא, אבל אם אינו עושה רק על פי שכל, אם כן אינו יכול לתקן יותר ממה שהשכל מגיע והיינו גדול שמגיע יותר, עכ"ד.

וכתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (לראש השנה אות כב) דידוע כי בשופר יש טעמים הרבה למה תוקעין, ועוד איתא טעמים על פי סוד וגם כוונות נעלמות שצריך לכוון על ידי התקיעות, אבל עם כל זה העיקר לעשות כאשר צוה השי"ת כי הוא היודע מקומה וערכה ושעתה, וזהו יותר מכל הכוונות אשר ביד השכל אנושי להשיג. וזה שאמר כי חק לישראל, היינו אם יתקע בשופר יודע שאין לסמוך על כוונות וטעמו אשר משיגו כי אם בבחי' חק על כוונת המצוה, וזהו יותר מדריגה, ועל כן בבחינת חק נקרא ישראל, כי בבחי' חק הוא מדריגה גדול לענין זה, אבל אם הוא משפט וטעם הוא בבחי' יעקב מדריגה למטה, כי צריך לעשות הכל בבחי' חק על כוונת המצווה ית"ש וזהו מדריגה למעלה כאמרם ז"ל גדול המצווה ועושה, עכ"ד.

וזה שהזכיר התנא ואל בניתך אל תשען, שלא יחשוב האדם שזהו כוונת המצוה מה שהוא יודע ותיקון המצוה במקום עליון הוא במקום הידוע לו ובוה יצא ידי חובתו, לזה אמר ואל בניתך אל תשען, כי צריך שיעשה המצוה על פי אשר צוה ה' ובוה יתקן שורש המצוה במקום עליון גבוה מעל גבוה הרבה יותר ויותר מהשגת שכל האנושי.

*

עוד יתבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' קרח) כי בדרך האמונה באלהי עולם ישנם שני דרכים, הא' האמונה הפשוטה המקובל בדינו מאבותינו דור אחר דור, והב' דרך החקירה והשכל המבואר במורה נבוכים ושאר ספרי המחקר, אמנם כבר העלו כי דרך המחקר הוא מסוכן, כי ילאה שכל האדם מלהשיג הטמיר נעלם מעין כל רעיון, ובדבר אשר תקצר שכלו מהשיגו יעמוד נבוך ויבא לנטות מדרך התורה, אבל דרך האמונה הפשוטה הוא מעמיד את האדם על קו האמת אשר אין דרך לנטות ממנו, עיי"ש שהאריך בנועם אמריו. וכן כתב החסיד הקדוש מהר"י יעב"ז זללה"ה בספרו אור החיים (פ"ב) מה שענינו ראו בגזירת ספרד, שכל אותם החוקרים שעמדו על האמונה מדרך החקירה, המירו את כבודם ביום זעם, והנשים וקלי הדעת אשר אמונתם היתה רק בקבלה מאבותיהם בלבד, קדשו את השם הנכבד והנורא, השם ינקום דמם במהרה, עכ"ד. והטעם ביאר בספה"ק בני יששכר (סיון מאמר ה אות ב) כי האמונה הבאה לאדם מצד חקירתו ושכל האדם, יש לו סוף, על כן גם לאמונתו יש סוף כשיכריחנו איזה מכריח וכיוצא, מה שאין כן האמונה מצד האין סוף ב"ה, אין להאמונה זו סוף, והנה האמונה הזאת באת לנו מירושת אבותינו וממעמד הנכבד אשר השי"ת הסתיר ניצוצי אורה בהתורה הקדושה, היא היא הנאצלת ממנו מאור מעטה לבושו, ויקבע האמונה בלב איש הישראלי כיתר כל תמוט עולם ועד, עכ"ד.

וזה שאמר אל בניתך אל תשען, כלומר שגם באמונת אחדותו ית"ש אל בניתך אל תשען, להבין ולהשכיל זה בשכל אנושי, כי לאמונה זו יש קץ וסוף ח"ו, אבל אם יאמין באמונה פשוטה זה יהיה דבר המתקיימת לעד.

(המשך הלימוד בשבוע הבעל"ט)

צטצילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד הלכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל - והיו למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א
התערות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקסט: 845 781 7213

דין כיבוס בלענסע'ס

- (א) הגה בשבוע העל"ט נתבאר דיני כיבוס בכל מיני פלעסטיק, ושם נתבאר דפלעסטיק הרכה [ביגעדיג] שאינו מולע כלל [כדוגמת הפלעסטיק מישטיק] הי מקום לדון ולומר שאין שייך בו דין כיבוס כלל, ומו"מ כתבנו" שנכון להחמיר שדינו שוה לדין עור שלא ישפשוף היטב עם מים.
- (ב) אבל מין פלעסטיק שנעשה באופן שבוולע לחלוטית בתוכו כדוגמת הלענסע'ס הרכים, (שנראה בחוש שאם מניחין אותו לתוך מים ולא לתוך הסאלאשע'ן המיוחד לניקוי או לאחר כמה ימים הלענסע'ס נעשים עכורים מהלכלוך והפראטי'ן שיש בתוך העין והדמעות, וכן ביררנו אצל מומחים ואמרו שבוולע הרבה ושיש מיני לענסע'ס שבוולעים לחלוטית אף יותר מן עור²), בזה ליכא מקום להקל כלל ודינו שוה לעור, דהיינו שמוותר לשרותם במים אבל אסור לשפשוף בחזק, ויש בזה חשש איסור תורה דמלאכת מלכה³.
- (ג) וע"כ היות שיש כמה מיני סאלאשע'ס שמניחים שם הלענסע'ס, ויש מהם שיש בהם איסור כיבוס, ע"כ נבאר קודם שיש ג' סבות שמשום זה נצרך להניח הלענסע'ס לתוך הסאלאש'ן, סבה הא' הוא להחזיק הלענס'ס באופן שיהי נוח להניחו לתוך העין [דהיינו שיהא נשאר סאפ"ט בלע"ז - ונקרא בלשונם סטאר"ס], סבה הב' הוא כדי להדיחם (אפשווענקן) מהלכלוך [ונקרא בלשונם רינ"ס], סבה הג' הוא כדי לנקות את הלענס'ס היטב מהזוהמא בין מלכלוך שמבחוץ ובין מהזוהמא הנבלע בו [ונקרא בלשונם קלינ"ס], ומה שנוגע לדיני כיבוס הוא רק הפעולה השלישית שפעולה הראשונה אינו נוגע לכיבוס⁴, ואף פעולה השנייה [שמדיחם מהלכלוך] ג"כ אין בו איסור כיבוס ואפי' אם עי"ז מתנקה מהלכלוך הנדבק עליו.
- (ד) והנה פעולה השלישית [שהוא מנקה את הזוהמא הנבלע בו] אפשר לעשותו בכמה אופנים, יש מין סאלאש'ן שמטיף ממנו ג' ד' טפות על הלענס'ס ואח"כ משפשף הלענס'ס היטב לערך 30 סעקונדעס, ועי"ז מתנקה הלענס'ס מהזוהמא הנבלע בו, וזהו דאי אסור לעשות בשבת, וכמו שנתבאר גבי כלי עור, שאם משפשפו היטב עם מים, יש בו חשש איסור תורה [וכמו שנתבאר בדברינו בגליון דפ' נשא], וה"ה לענסע'ס שדינו כעור וכמו שנתבאר בסעיף ב'.
- (ה) ויש עוד מין סאלאשע'ן שאינו מטיף טפות על הלענס'ס, אלא שמניח הלענס'ס בתוכו ושורה שם במשך הלילה, ועי"ז השרי' שם מתנקה מאליו, ואי"צ כלל לשפשוף בידי כדי לנקותו [ויש בזה מין סאלאשע'ן שמנקהו באופן חזק מאוד, שא"א לחזור ולהניח הלענס'ס בתוך העין, עד ששעות לאחר הנחתן לתוך הסעלאשע'ן], גם בזה יש להחמיר שלא להניחו שם בשבת, ועיין הטעם בהערה⁵.
- (ו) ועל כן בשבת קודש לא יניחנו לתוך הסאלאש'ן הנ"ל, אלא יניחנו לתוך מים או לתוך סאלאש'ן מהזוהמא הנבלע בו⁶, ומין סאלאש'ן הזה נקרא סעליין⁷ [ובלשונם הוא saline solution].
- (ז) ואחר שמונה הלענסע'ס בתוך הסעליין סאלאש'ן הנ"ל, ורוצה להסירו משם ולהניח בתוך עינו, ורואה שנדבק איזה לכלוך על הלענס'ס מבחוץ, מותר להסיר הלכלוך עי"ז שפשוף ב"נחת" אבל אסור לשפשוף היטב, וכנ"ל⁸.

=====

- (א) לחוש לדעת הרבה אחרונים (מנחת יצחק, באר משה ועוד) שכתבו להחמיר בזה עיין מה שכתבנו באריכות בזה בשבוע העל"ט.
- (ב) ונתברר לנו מפי המומחים שיש כמה דרגות ברכות הלענסע'ס וישנם שרכים הרבה, וישנם שאינם רכים כ"כ, וכמובן שכל שרץ יותר, בולע יותר.
- (ג) ועוד נתברר מדברי המומחים שחלק גדול מהאינדיקאציעס של עשיית הלענס'ס הוא "מים" [נשאלנו המומחה על מין א', והשיב לנו בכתב מין זה בולע 55% מים ושיש מינים שבוולעים [עבסארבי"ס בלע"ז] עד 70% מים], ועי"כ משמנה זמן ארוך חוף למים, מתיבש המים שבתוכו, ואז אי"א להשתמש עם הלענס'ס כי חסר חלק מהאינדיקאציעס.
- (ד) דהצד להקל במין הא' כדוגמת הפלעסטיק טייטשו"ך הי רק מחמת שאינו בולע, אבל בזה המין שהוא בולע כמו עור [יש מינים שבוולע יותר], הרי שוה לגמרי לעור הן מחמת שבוולע כמוהו והן שהוא רכה כמוהו, ואי"כ ליכא שום צד לומר שהוא קיל מעור, וגם סברת האבני"ז (שהוא בשבוע העל"ט) בתורה (ד') לא שייך כאן דהא אדרבה הרי מתקלקל המראה נדעשה עכורים אם אינם כובסין אותו בכל יום וגם שאר לכלוך ראהו עליו ביותר מכיון שהוא דורכויטגי ואין לו מראה בגני עצמו.
- (ה) ואף באותו המינים שבוולעים יותר מעור מי"מ מסתבר שאפי"ה דינו כעור ולא כבגד, מכיון דדמי ליה בהרבה דברים דאינו מעשה אריגה והוא חתיכה אחת, ואין המים שנוכסים בצד זה ויוצאין בצד השני, וגם אי"א לחסותן בכל, ואף שיש לדון בזה דמכיון שלא נתפרש בחכ"ל במה נחשב כעור או כבגד מי"מ יוכלין להקל להשרותן במים מכיון דבלי"ה דעת הרבה ראשונים להקל דבבגד נקי ליכא איסור של שרייתו וחו כביוס, ובדרך כלל הלענסע'ס אינם מולכלים הרבה דהא מסתמא כבר כיבוס אתמול (ואף כשיש איהו שחרורית ליכא איסור כיבוס לדעה זו רק כשיש לכלוך ממש) וכשמניחין אותו לתוך מים גי"כ אין כוונתו לכיבוס רק שלא יתקשה ועי"כ כתבנו דמותה להשרותן במים.
- (ו) דבר נתבאר [בגליון ט' פ' נשא] דרוב הפוסקים נקטו דאסור לשפשוף עור רכה מן התורה, ולפי הנתבאר בתורה הקודם פלעסטיק הנ"ל דינו כעור לגמרי, ועי"כ יש בזה חשש איסור תורה.
- (ז) אלא שיש לדון בזה משום מלאכת מעבד ומכה בפטיש ואכמ"ל.
- (ח) כמו שמבאר ברמ"א (סי' ש"ב סעיף א') דמותר להסיר הנוצות מן הבגד בשבת. ואף הדחה עי"ז מים ליכא איסור בעור כל זמן שאינו משפשוף.
- (ט) וכן נכתב שם על הבאקיס'ס שיש להם לשפשוף כלל מחמת שהסאלאש'ן הוא חזק מים בו כח לנקות הלכלוך שנוכס בתוכו בלי שיצטרך לשפשוף.
- (י) הנה מכיון שדין זה אינו מבואר להדיא בהפוסקים עי"כ נאריך קצת בזה.
- איתא בגמ' (ובחים צ"ד): לענין עור, אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיבוס לא שמיח כיבוס, ופירש"י ד"ה כסכוס, משפשוף צדו זה על זה כדרך המכבס בגדים אוהו הבגד בשתי ידיו ומשפשוף עכ"ל. וכן נפסק הלכה בשו"ע (סי' ש"ב סעיף ט') דבעור מותר להשרותו במים אבל אסור לשפשוף, וטעם החילוק בין שריי' לשפשוף נראה לפענ"ד דפעולת השרייה במים אין בו כח לנקות כ"כ הלכלוך שנבלע בתוך חתוך (משא"כ בבגד דאף בשרי' יש לו כח לנקות הלכלוך שבתוך הבגד ועי"כ אמרין בהו שרייתו זהו כיבוס) משא"כ כשעשה שפשוף אז יש לו כח לנקות גם מה שנבלע בתוכו.
- לפי"ז מסתבר מבואר דאף אם לא יעשה שפשוף ממש, רק שריי' לתוך דיטערדזשעניט חזק שיש לו כח לנקות פנימיות העור בלי שיצטרך לשפשוף, שהוא אסור בעור שהרי עשה פעולת ניקוי בהבגד כמו שנעשה עי"ז שפשוף, וכן ראיתי שכתב בספר זכור ושומר (להרה"ג ר' פסח אליהו פאלק שליט"א בעמ"ס מחזה אליהו - מלאכת מלכה).
- ולפי"ז ה"ה לענין הלענסע'ס לפי מה שביארנו שדינו שוה לעור, דלכא"פ יש בזה איסור להניחו לתוך סאלאש'ן כזה שהוא חזק כ"כ שיש בו כח לנקות הפנימיות בלי שיצטרך לשפשוף, דאף שאין משפשוף ממש מי"מ עי"ז התחתו ושהחך ללכבסו באופן שריי' ואי"כ דינו כשפשוף.
- ואין לצדד להקל מחמת שהלענסע'ס על פי רוב עדיין נקיים [מכיון שכובסין אותו בכל יום, ועוד שאף שהושרר קצת עדיין נקרא נקי לענין זה כמבואר בראשונים] ובבגד נקי דעת הרבה ראשונים דלא אמרין בהו שרייתו זהו כיבוס, זה אינו מחמת ב' טעמים (א) דלפי מה שביארנו שהתחת הלענסע'ס לתוך הסאלאש'ן נחשב כשפשוף, אי"כ אין מקום להקל כלל דרך בשריי' יש מקולין בבגד נקי ד"שרייתו" אין זה כח נכתב שם על הבאקיס'ס שיש להם לשפשוף כלל מחמת שהסאלאש'ן הוא חזק מים בו כח לנקות הלכלוך שנוכס בתוכו בלי שיצטרך לשפשוף.
- אסור זהו כוונתו הלא שפשוף כו"ע מודי דיש איסור אף בבגד נקי (עי' במשני"ב סי' ש"ב סעיף ל"ט, ועי' במשני"ב בזה בשו"ת אבני נזר סי' קנ"ט אות י"ב), ב' דאף המקולין בבגד נקי מי"מ מודי דאם מכיון לכיבוס אסור זהו כוונתו הלא שפשוף כו"ע מודי דיש איסור אף בבגד נקי (עי' במשני"ב סי' ש"ב סעיף מ"ז) מדברי הספר התרומה והמרדכי ע"ש, וכ"ה במשני"ב (עי' ש"ב ס"ק מ"ו) ואי"כ כאן שכוונתו לנקות הלענסע'ס יש איסור לכ"ו"ע.
- ובגמ' כתבנו בלשון יש להחמיר ולא כתבנו שסאסור מעיקר הדין מכיון שדין זה [שפשוף] דיטערדזשעניט דינו כשפשוף [לא נתבאר להדיא בפוסקים, ויש מקום לבעל דין לחלוק ולומר שדוקא שפשוף ביזו כדרך הכובסין אסור וכלשון שריי' המועתק לעיל "משפשוף צדו זה על זה כדרך המכבס בגדים, אוהו הבגד בשתי ידיו ומשפשוף" עכ"ל, ויש מקום לומר שכונתו שריי' להטיל תנאי בדין כסכוס, שדוקא בשפשוף אסור שזהו דרך לכבס בגדים, משא"כ שריי' אפילו דיטערדזשעניט חזק אינו בכלל האיסור כיון שאין הדרך לכבס כך.
- מי"מ נלע"ז דאין כוונת שריי' להטיל תנאי בדבר, אלא כוונתו לפרש המלה של "כסכוס" שפירושו משפשוף צדו עי"ז, ומי"ש "כדרך המכבס בגדים" הוא כמו שאמר שכוונתי כדרך שהכל עושים בעת הכביסה, אבל אה"י שכל פעולה שמניחין אותה הבלע בו כמו כסכוס, נכנס באיסור זה.
- ותו, דאף אם נימא שכוונת שריי' להטיל תנאי בדבר שדוקא שפשוף אסור משום שכן הדרך, מי"מ י"ל שאם שורה הדבר דיטערדזשעניט חזק באופן שהדרך לעשות כן בלא שפשוף, אסור כמו בשפשוף, ואי"כ לנב"י הלענסע'ס שהדרך לכבסו באופן שריי' ואי"כ דינו כשפשוף.
- מי"מ מכיון שכ"י לא נתבאר להדיא [ונג' יש לדון שכל חשש זה הוא רק איסור דרבנן דלעת התניא וגם שפשוף בעור אינו אלא איסור דרבנן, וגם אולי כיבוס באופן זה נחשב רק כורמא וגורם אינו אלא איסור דרבנן, ואכמ"ל], עי"כ נתבאר דין העלון "יש להחמיר".
- ועי"ז בשו"ת שבת הלוי (חיי"י ס"ה) שהאריך לפלפל ולבאר דיני כיבוס הנוגע ללענסע'ס, ומסיים שצדקים המחמירים בענין נזול של ניקוי ממש שלא להניח שם הלענסע'ס בשבת עי"ש, וכן הורה הגה"י (הדומ"ץ שליט"א, שבשבת קודש לא יניח הלענסע'ס לתוך סאלאש'ן הרגיל שמנקה אותו, אלא יניחו לתוך מין סאלאש'ן שאינו מנקה.
- וזכר ונתבאר לעיל בהערה ו', דבלעסע'ס אפשר להקל דאין אומרים שרייתו זהו כיבוס עי"ש, וכן פסק בשו"ת שבת הלוי (המ"ל) דיש לצדד להקל להניח הלענסע'ס בגזול שאינו ניקוי, עי"ש טעמו.
- ז' זהו השם הכולל למין סאלאש'ן שאינו מנקה וכתב על הבאקיס'ס שפעולתו היא רק להסיר הלכלוך שנדבק עליו מבחוץ, וכן להחזיק הלענס'ס על רכות, ועצה טובה לאלו שקשה לעיניהם בלי ניקוי הלענסע'ס ודמי, שיקפידו לנקות את הלענסע'ס ערב שבת אצ"ה"י כדי שישאר נקי ליום השבת.
- (יא) ת"ר שנתבאר בדבריי (בגליון דפשיטא) דשפשוף בנחת מותר בעור ואי"כ ה"ה בלענסע'ס שדינו כעור.